

REGISTERBLAD

Område av riksintresse för naturvård i Kalmar län.

Områdesnamn: Petgårde och Djurstad träsk

Områdesnummer: NRO08064

Namn: Markus Forslund (1998-10-30), uppdaterat (2003-07-02)

Kommun: Borgholms kommun

Kartblad: 05 SV

Area: 258 ha, varav 253 ha land och 4,6 ha vatten

Naturgeografisk region: Region 14 b Ölands skogrika områden

Kust/havsregion: IV Egentliga Östersjön

Regionindelning för sjöar och vattendrag: Avrinningsområde 119 (Öland)

Agrara kulturlandskapsregioner: Öland och sydöstsmåländska slättbygden

Landskapsformer: Slätt med relativ höjd under 20m

Riksvärde

Våtmarkskomplex	Flora och fauna

Värdeomdöme: Djurstads och Petgårde träsk är representativa för Ölands våtmarker och har höga botaniska och framförallt ornitologiskt värden. Båda träskerna har restaurerats under senare år vilket gjort att många fågelarter har börjat komma tillbaka. Mångformigheten vad gäller naturtyper är stor. Djurstad träsk är en av de större sammanhängande agmyrarna på Öland.

Huvudkriterier: A -- Område med framstående exempel på landskapstyper eller naturtyper eller kombination av naturtyper, som särskilt väl visar landskapets

utveckling samt processer och naturlig utveckling i olika ekologiska system såväl på land som i vatten.

D -- Område med mycket rik flora/fauna

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt skydd som naturreservat.

Säkerställande: Djurstads träsk och Petgårde träsk med Träskmossen är avsatta som naturreservat. Djurstads träsk är föreslaget att ingå som särskilt bevarandeområde i Natura 2000. Båda reservaten ingår som särskilda skyddsområden i Natura 2000. Landskapsbildsskyddet omfattar Petgårde träsk och Träskmossen och är riksintresse för kulturmiljön.

Områdets huvuddrag: Djurstad träsk är en stor agmyr. Borrningar har visat att torvmäktigheten i kärrets centrala del är en meter. Agen bildar i norra delen av träsket nästan helt rena bestånd. Där agen är glesare finns inslag av växter som andmat, gräsnete, vattenbläddra och olika kransalger. Bladvass förekommer i nästan hela våtmarken och bildar ofta små artrena bestånd. Dessutom finns ganska täta bestånd längs diken och träskets kantzoner.

En större, helt öppen, permanent vattenyta fanns förr i den sydvästra delen av Djurstad träsk. Numera torkar den ut under sommaren. Denna del är agbevuxen med inslag av fackelblomster, kärrsilja och vattenmåra. Där agen glesnar tar enstaka ruggar av bunkestarr vid. Träskets kantzoner mot omgivande mark intas av olika typer av fuktiga gräsmarker. Blåtåtel, älvväxing, tuvtåtel och högrörter hör till de dominerande växterna, mer sällsynt förekommer klubbstarr. Inslaget av orkidéer som honungsblomster, flugblomster och kärrknipprot är typiska. I den sydvästra delen finns en smal bård av axagvegetation i övergången mot omgivande fastmark. Denna rikkärrsväxt är relativt ovanlig på Öland och visar på ett rörligt och kalkrikt grundvatten. Djurstad träsk omges på flera sidor av värdefulla naturbetesmarker. I nordväst består de av torr och örtrik gräsmark som är bevuxen med en del enbuskar. Betesmarken är av ett mycket artrikt slag med växter som brudbröd, solvända, getväppling, käringtand och vildlin. I denna del kan man se ljungsnärja, en numera sällsynt växt som idag främst förekommer på traditionellt skötta betesmarker.

Djurstad träsk är kanske mest känt för sitt rika fågelliv. Ungefär 20 våtmarksanknutna fågelarter häckar i träsket. Till de vanligaste hör sävsparv, rörsångare, trana, gräsand, gravand och grågås. Ängshök och brun kärrhök tillhör områdets karaktärsarter och är återkommande häckfåglar. Sedan slåttern har återupptagits har vadare som tofsvipa och rödbena ökat i antal. Flera sällsynta fjärilar är påträffade i området. Gråbenkrisslefjädermott, som endast är funnen på Öland och Gotland i hela världen, har här en rik population. Strecksumpvecklare, fackelrosvecklare, ängsskäreplattmal, fyrapunkterad dystermal, brunörtvärgmal, gungflydystermal och gulgrå vassfransmal är andra exempel.

Djurstad träsk var tidigare en sjö, vilken sänktes 1917-1921 för att skapa ökade arealer åker. Efter torrläggningen har våtmarken nyttjats som slåttermark. Sista gången man slog hö var torråret 1959. I norra delen av våtmarken har slåttern återupptagits på senare år.

Petgårdeträsk består egentligen av tre olika våtmarker: Petgårdeträsk, Tallträsket och Träskmossen. Petgårdeträsk domineras av ag och bladvass. Enstaka videbuskage finns ute på den öppna myren. I den centrala delen har en vattenyta tagits upp för att gynna fågellivet. I södra delen finns ett videokärr. Under träden växer bland annat strandlysing, kärrvial och besksöta. Spjutmossa och kärrpraktmossa är vanliga i bottenkiktet. Söder om kärret ligger fuktiga betesmarker som innehåller växter som älvväxing, kärrknipprot, majviva och slåtterblomma. Vattenståndet i själva träsket regleras genom vallar, dämmen och pumpar.

Fågellivet i Petgärdeträsk har som en följd av röjningar och utökat bete förbättrats under senare år. Antalet arter är ungefär detsamma medan antalet häckande par har ökat. Fåglar som ökat är bland annat årta, skedand, tofsvipa och rödbena. Dominerande häckfåglar i träsket är rörsångare, sävsparv, sothöna, grågås och gräsand. Pungmesen och brun kärnhök är återkommande häckfåglar. En restaurering i syfte att återskapa höga naturvärden i Petgärde startade i mitten på 1990-talet. Målet är att återskapa en så naturlig vattenregim som möjligt. Åtgärder som vidtagits är byte av dammluckor så att ett självreglerande dämme uppstår. Den invallade åkermarken i norr har köps in och vallarna har grävts igenom för att återskapa situationen före vattenregleringen. Detta innebär att marken nu översvämmas på våren.

Tallträsket som ligger i sydost och är en opåverkad del av området. Kärret har en öppen vattenyta centralt som omges av ag. Längst i söder finns ganska stora partier med en diffust källpåverkad axagvegetation. Jordtäcket är tunt och mellan axagen sticker stenar upp. Här växer vid sidan av axag sumpgentiana, slätterblomma och majviva. Fuktiga gräsmarker norr om kärret binder ihop Tallträsket med övriga delar av objektet. Här finns våtliknande vegetation med grunt jordtäck. Träskmossen i nordost domineras av ag, gles bladvass och stora videbuskage. Förbuskningen med lövsly har ökat under senare år. Denna del av Petgärdeträsk är starkt påverkad av dikningar och miljön är påtagligt störd. Trots det är området fortfarande häckningsplats för ängshök. Som ett led i restaureringsarbetet har ytskiktet i Träskmossens västra del banats av för att få tillbaka ett öppet vatten.

Petgärdeträsk är en av de mest intressanta våtmarkerna på Öland, avseende skalbaggsfaunan. Bland annat kan den mycket sällsynta fjädervingen *Ptilium caesum* nämnas. Arten påträffades första gången i Sverige vid Petgärdeträsk 1978 och är fortfarande bara känd från Öland. Andra sällsynta baggar är brun sammetslöpare, guldgrön sammetslöpare, större korslöpare samt kortvingarna *Acrotrichis brevipennis* och *Gyrophaena lucidula*. Fjärilen treuddtecknat aftonfly har här en av sina få förekomster på ön. Vitt trågspinnarfly är påträffat och det är inte otänkbart att den har en fast population i området.

Anmärkningar: Ingår i Myrskyddsplan för Sverige, våtmarksinventeringen (VMI-ID 05H3C12, 05H2C01) och i länsstyrelsens program för bevarande av natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet (85-49, 65, 67). Omfattas även av ängs- och hagmarksinventeringen och naturvårdsplanen för Öland (N-96).

Referenser:

SKA KOMPLETTERAS

- Berggren, I. 1979. Petgärde träsk- en vegetationsbeskrivning. Calidris 8.
- Hylander, K. 1993. Våtmarksinventering av Öland 1993. Länsstyrelsen i Kalmar län Informerar, 1994:3.
- Inventering av våtmarker av ornitologiskt intresse. Ölands Ornitologiska Förening 1976.
- Ljungström, L, m fl. 1995. *Odlingslandskapet i Kalmar län. Bevarandeprogram, Borgholms kommun.* Länsstyrelsen i Kalmar län informerar. Meddelande 1995:25.
- Lundqvist, G. 1928. *Studier i Ölands myrmarker.* Avhandlingar och uppsatser. Sveriges Geologiska Undersökning C 353. Stockholm.
- Länsstyrelsen i Kalmar län, 1989. *Inventering av ängs- och hagmarker, Borgholms kommun.* Länsstyrelsen i Kalmar län informerar, 1989:5.
- Naturvårdsverket. 1997. *Sveriges finaste odlingslandskap. Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet. Etapp 1.* Rapport 4815.
- Naturvårdsverket. 1994. *Myrskyddsplan för Sverige.*

- Rodebrand, S. 1979. Petgärde träsk naturreservat. *Alidris* 8
- Ålind, P. 1981. *Vegetation och fågelfauna i Djurstadträsk naturreservat*. *Calidris* 1981: 207–232.